

EUROPA ȘI NEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

A fi sau a nu fi cu ...Occidentul?

Printre țările vasale, supuse după vrea occidentală a lui Roosevelt și Churchill, Înaltei Porți a Kremlinului, Jugo-Slavia în 1948 și România în anii 70, au încercat să-și câștige o independență relativă, să se elibereze de dominația Cominform-ului, de exploatarea cruntă a țărilor învinse și de exclusivitatea schimburilor cu stăpânii zonei. Tito a reușit să treacă de partea Occidentalilor, făcând să cadă acel procentaj de 50% de influență oferit de Churchill Rușilor și ca parte "învingătoare" să intre sub umbrela atomică protectoare. Economia sa a evoluat către un liberalism devenit autogestiune, iar muncitorii în surplus putând să meargă în Occident la lucru, îmbogățindu-se și trimițând valută acasă.

România, câștigând pariul făcut de Gheorghe Gheorghiu-Dej cu Hruscirov, de menținere la putere fără armatele sovietice, atunci când marii geografi și geo-politico-economiști ai Rusiei au voit să împartă țara românească și să-i atribuie o funcție agricolă în Comecom - Caer, a protestat și și-a întors fața către Occident. Politica de occidentalizare și de cunoaștere directă, prin numeroase vizite și contravizite în toate țările din lume, efectuate de președintele N. Ceaușescu, însoțit de soția sa, Elena, leader politic și ea, împreună cu stafful neschimbat al colaboratorilor săi, a dus la limitarea absolutismului ideologic, admitând existența și raporturile cu toate celelalte țări din lume, indiferent de sistemul lor de guvernământ. La acest pas important în evoluție s-a adăugat o majorare forțată a schimburilor cu Occidentul, ajungându-se, în ultima decadă, la cota 53 de procente și reducându-se, bineînțeles, schimburile cu Urss-ul. Aderarea singurei țări socialiste la Fondul Monetar Internațional a facilitat obținerea de credite, cu dobânzile respective, azi atât de crescute, care apasă greu pe economia împovărată de investiții și inițiative neproducătoare din lipsă de materii prime.

Unde au mers aceste împrumuturi ? În noi fabrici, mai mult sau mai puțin justificate de un marketing generalizat la toate aspectele unei întreprinderi, inclusiv finanțele și sursele proprii și de import de materii prime și nu un marketing limitat numai la studiul pieții internaționale, unde, de altfel, se cere în primul rând calitate. Sau au fost ele investite în politica

internațională, printr-o redistribuție la alte neamuri de diverse culori mai slabe și nedezvoltate decât România ? Oricum ar fi, “scurta” o trage țara, adică poporul care trebuie să plătească datoriile prin restricții de tot felul, pentru a avea disponibilități la export, producătoare de valută. Din păcate, macroeconomia nu este suficientă ca să acopere piața externă și nevoile interne. Din lipsa unei microeconomii datorate unei ideologii excesive în aplicațiile sale, microeconomia cu marea ei eficiență lipsește total, iar statul nu o facilitează și nu o stimulează, lăsând ca cei harnici să producă cât mai mult, cu beneficiu pentru ei (contrar teoriilor lui Marx), dar și în primul rând cu *beneficii pentru colectivitate*, care ar putea să dispună de tot ce-i trebuie pentru alimentație și aprovizionare internă.

Occidentul nu ar refuza nici astăzi acordarea unor facilități economice dacă în România s-ar îngădui cât de cât un pluralism de opinii și manifestare, începând cu cea culturală, economică și - de ce nu ? - politică, o utilizare și a oamenilor de calitate nemembri de partid și necondiționați de teoriile utopice, după cum s-au dovedit, ale marxism - leninismului.

Ar fi în stare Președintele actual, cu o mare înțelepciune politică, să facă un tur de vals în acest sens, dând semnalul unei noi ere, care ar corespunde principiilor sale de instaurare a unei noi ordini politice și economice în lume ? Ar avea un primat care ar fi consemnat în istorie. Inițiativa s-ar petrece într-o țară fără mari greve (aparente), într-o situație mai bună decât a Poloniei și cu o flexibilitate pe care Românii au dovedit-o întotdeauna, de-a lungul istoriei lor multimilenare.

Aceasta ar însemna însă și un alt pas concret, mai mult de formă, dar care ar avea mare valoare pentru Occident: revenirea la vechiul nume de “Partid Muncitoresc Român”, care, tradus în englezește, ar deveni “Romanian Labor Party”, de care premierul Margaret Thacker, venită cu plăcere în România, la invitația Președintelui, nu s-ar speria, obișnuită fiind cu laburiștii săi de acasă. Și ca și alții. Cuvântul “comunist” este plin de șarjă emotivă.

După o decadă de pro-occidentalism, orientarea ultimă a Președintelui țării pare să fie din nou spre răsărit, cu credința din copilărie că soarele de la răsărit răsare. Radiația sa matinală este însă de scurtă durată, căci efectele binefăcătoare le dă atunci când ajunge la miazăzi și apune încet și îndelung spre vest, unde s-a stabilit noul centru de gravitație a lumii.

EUROPAEUS

Golanul primejdios

Menahim Begin, primul ministru atât de activ al Israelului; a încărcat agenda internațională a anului 1982 cu încă o problemă explozivă în raporturile din Orientul Mijlo-

ciu, dintre Israelieni și Arabi.

Cu multă greutate și sacrificii, care durează de mai bine de opt decenii, de la lansarea sionismului sau naționalismului

evreiesc, pentru crearea unui stat național, la care toate națiile demne de acest nume râvnesc, acest ideal milenar al poporului ales s-a împlinit după al doilea război mondial, cu mare satisfacție pentru cele 15-20 de milioane de Evrei care trăiesc pe planetă și pentru lumea întreagă. Ca orice stat național, și Israelul are nevoie de frontiere naturale, mai lesne de apărat. De aci râvna Israelienilor de a vedea frontiera fixată pe râul Iordan, ceea ce comportă anexarea unui teritoriu din Jordania, a unei artere navigabile de importanța Canalului de Suez, ceea ce comportă anexarea Sinaiului de la Egipteni și fixarea frontierei pe cumpăna apelor din munții și colinele care despart Israelul de Liban și Siria. Colina se numește *Golan* și este plină de semnificații. În termeni geopolitici și militari e de înțeles efortul Israelului în acest sens și gestul oportun al lui Menahim Begin de a proclama anexarea Golan-ului, într-un moment când Siria este destul de angajată în probleme economice, financiare, militare și politice.

Parlamentul nu a fost în totalitate de acord, conștient de complicațiile internaționale și de critica statelor, care s-au grăbit să condamne decizia de anexare a Golan-ului. Printre acestea se numără și Italia și Spania, iar Statele Unite, pentru ochii lumii, au suspendat acordul de cooperare strategică cu Israelul, care, drept răspuns, a protestat, prin glasul premierului său, Begin, declarând că Israelul se vede tratat ca un stat vasal. Dar, din cei 120 de deputați ai Knesset-ului, primul ministru dispune de 61 de voturi ale coaliției guvernamentale, la care se mai pot adăuga încă cinci voturi ale micilor partide de extremă dreaptă.

În situația creată, ministrul de externe Isaac Shamir a declarat președintelui Uniunii Interparlamentare Mondiale, Rafael Caldera, fost președinte al Venezuelei și recent în vizită în Israel, pentru a-și lua titlul de doctor honoris causa în filosofie, că țara sa e dispusă să trateze cu Siria, pacea, atât de necesară, socotind că rezoluția numărul 242 a Consiliului de Securitate nu este violată, întrucât aceasta cere și țărilor arabe să recunoască statul Israel și să negocieze cu

el hotarele sale. Pe de altă parte, Statele Unite vor opune veto la eventuala sancționare a Israelului.

Primejdia pricinuită de Golan ar putea însă să vină din altă parte. Uniunea Sovietică a semnat de câțiva ani un acord de colaborare și ajutor "reciproc", similar cu acordul semnat cu Afganistan, în baza căruia au poposit diviziile rusești în acel stat, unde au prins rădăcini. Ceva asemănător s-ar putea produce și cu Siria și, astfel, să asistăm la o debarcare a trupelor venite pe mare, căci strâmtoarele sunt libere în baza acordurilor internaționale, și să prindă rădăcini și în această țară, deși pământul e destul de arid... Are însă porturi în Mediterană și acest fapt constituie o mare atracție pentru Urss. Să nu uităm că fostul președinte Franklin Delano Roosevelt, susținător al sionismului, când a primit torahul, ca simbol de prietenie, precum și de amintire a originii sale, a adresat, în 20 februarie 1943, o scrisoare lui Zabrowski și Weiss - în misiune la Stalin, pentru obținerea acordului său cu crearea noului stat - și le-a cerut să asigure pe marele amic că în schimb îi vada mână liberă în Europa și un port în Mediterană. Se pune întrebarea: cine să-l dea și cine să-l ofere? Israelul sau Arabii? În situația internațională de astăzi, cei mai dispuși ar fi Arabii. Și printre ei, cei mai indicați sunt Sirienii.

Iată ce primejdie ar putea aduce după sine Golan-ul, de mare valoare strategică, dar cu ce preț?

Mai recunosc oare Americanii împărțirea lumii în zone de influență, făcută prin acorduri secrete și devenite azi o realitate dramatică? Își mai amintesc ei de promisiunile și isprăvile așazisului "mare" președinte Roosevelt, sionist, dar... cu ce consecințe?! Este lăudabilă luarea de poziție fermă a președintelui Ronald Reagan, căci numai prin fermitate și forță se poate stăvili imperialismul rusesc. Balanța pare să tragă din nou spre Occident, dar punctele nevralgice sunt în Orientul Apropiat și Golan-ul este tocmai în ochiul ciclonului.

EUROPAEUS.

TRANSILVANIA ROMÂNEASCĂ

- Mărturia unui francez -

1 decembrie 1918! Este o dată care contează în istoria română, poate cea mai importantă cu cea pe care o putem fixa în mod precis în anul 105 e.n., când Dacia a fost cucerită de Traian și când începea latinizarea populației dace.

La 1 decembrie se realiza visul milenar al poporului român: reunirea în aceeași patrie a tuturor celor care vorbeau această limbă ce nu cunoaște dialecte, a tuturor aceluia care, simțindu-se frați, trăiseră timp de secole sub dominații străine: poloneză, turcă, rusă, austriacă, ungurească etc., a tuturor aceluia ce descindeau din vechii Daci și Geți, care aveau conștiința că sunt un singur popor și care, de două ori în istoria lor, crezuseră că unitatea lor este realizată: la sfârșitul secolului al XV-lea sub Ștefan cel Mare și la sfârșitul secolului al XVI-lea sub Mihai Viteazul.

Mistral saluta încă din 1880, în sonetul său "A la Roumanie", pe toți cei care vorbeau "cette langue argentine", cărora Provența romană le trimitea prin vocea sa un ram de măslin.

Aș dori ca mai întâi să amintesc evenimentul atât de important de la 1 decembrie 1918, care, ca urmare a azeziunii masive a oamenilor din Transilvania, vede unirea acestei provincii cu Mica Românie din 1914; apoi, cu texte din scriitorii și oamenii noștri politici, voi arăta că, în ciuda unei anumite agitații actuale într-o țară vecină României, la un popor de altfel simpatic din multe puncte de vedere, că el nu este contrar dreptății și dreptului popoarelor de a vedea că România posedă Transilvania. La sfârșit aș dori să amintesc legăturile ce ne unesc pe noi, Francezii, cu această Românie depărtată, santinelă latină la granița cu stepa, ceea ce explică de ce noi comemorăm la un ison cu poporul român evenimentele fericite ce se pot petrece acolo, și cel din 1 decembrie 1918 este în mod deosebit fericit.

*

Mai întâi să vedem faptul în sine. Ce se petrece la Alba Iulia la 1 decembrie 1918? Pantru a înțelege, trebuie să revenim puțin înapoi. România din 1914 era mică. Ea nu cuprindea decât două provincii, cele două vechi Principate dunărene: Moldova și Valahia. Unite sub același prinț din 1859, în mare parte grație politicii franceze a lui Napoleon al III-lea, dar depinzând încă în anumite puncte de Sublima Poartă. Ele deveniseră regat independent în 1877, în urma unui război ruso-turc, în care tânăra armată română arătase pentru prima dată calitățile sale.

În 1914, România avea ca rege un Hohenzollern, pe Carol I, partizan convins al alianței cu Germania și Austro-Ungaria, ceea ce nu plăcea deloc majorității supușilor săi. Din cauza aceasta, la izbucnirea războiului, regele trebui să proclame neutralitatea țării sale, fapt ce l-a tulburat atât de mult încât, spun unii, a fost una dintre cauzele dispariției sale rapide.

Ca urmare, la 16 august 1916, România declară război Imperiilor Centrale, dându-se de partea Aliaților. Istoria acestei atitudini merită reținută.

Românii fuseseră totdeauna, chiar înainte de întemeierea statului lor, oameni ce priveau spre Franța. Intelectualii, bărbații lor politici veneau să caute consacrarea studiilor lor în universitățile noastre. Și până astăzi, în ciuda regimurilor, de dreapta sau de stânga, țara noastră a fost mereu iubită de Români. Francezii au fost mereu bine considerați în România și guvernul Mareșalului Antonescu însuși, în 1940, 41, 42...nu a acceptat niciodată cererile Führerului de a aresta prizonierii francezi evadați, lăsându-i absolut liberi în toată țara, mergând până la a-i folosi ca profesori de franceză în școli, ceea ce însemna uneori o curioasă propagandă într-o țară dominată de naziști.

Or, dacă această Românie era mică în 1914, o mare parte a poporului român trăia în afara frontierelor. Basarabia făcuse odinioară parte din Moldova și Rusia nu o ocupase decât în 1812 și 1877, jumătate mai întâi și apoi în întregime.

Transilvania fusese în timpul întregului secol al XVIII-lea un focar de agitație de care Împăratul Vienei trebuise adesea să țină seama în politica sa. În 1848, poporul transilvănean se răsculase împotriva Vienei. Revolta Ungurilor ce voiau independența și a Transilvănenilor ce nu cereau decât autonomia, nu a fost înăbușită decât grație armatei rusești, care a sprijinit pe cea austriacă. 40.000 de țărani români din Transilvania se reuniseră lângă Blaj, pe "Câmpia Libertății", pentru a lupta contra Austriei. Dar în 1867, în Imperiu se instalase dualismul austro-ungar și Transilvania se afla atunci în partea administrată de guvernul unghuresc din Budapesta, care se arăta mult mai aspru față de Români decât guvernul din Viena.

Tot sfârșitul secolului al XIX-lea este marcat de o opoziție constantă și crescândă a intelectualității transilvănene împotriva grelei dominații unghurești. Oamenii politici transilvăneni sunt eroi ai acestei rezistențe. Au loc numeroase procese ca cel al Memorandum-ului din 1894. 25 de Români au fost arestați, judecați pentru înaltă trădare la Cluj de un tribunal maghiar și condamnați foarte aspru pentru că îndrăzneau să ducă doleanțele lor în fața împăratului. Împotriva acestui proces și a condamnărilor, Francezii au protestat. Ernest Lavissee trimitea condamnaților o telegramă de încurajare. Istoricul francez Alfred Rambaud scria lui V.A.Ureche că deținuții au ridicat o problemă ce va trebui să-și găsească soluționarea.

Marea Adunare de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918

Răspunsul a fost dat la 1 decembrie 1918, la Alba Iulia.

Ungurii nu au acceptat niciodată revendicările Românilor care atunci nu cereau decât autonomia în interiorul unui stat unghur și nu independența. Ei voiau să impună Românilor din Transilvania opresiunea pe care o suferiseră înainte de 1867 din partea Germanilor din Austria.

Ministrul Barhyony cerea "supremația elementului unghuresc pe care Ungaria a cucerit-o de o mie de ani cu arma în mână". Și Clémenceau, care atunci era tânăr, fremăta împotriva acestei desconsiderări a dreptului popoarelor de a dispune de ele însele. "Românii au dreptul de partea lor" scria el în "La Justice" din 12 mai 1894.

Existau, deci, în arcul Carpaților, între Tisa și munți, mai multe milioane de Români

pe care voiau să-i asimileze cu forța și care, încorporați în 1916 în armata ungurească, trebuiau să lupte împotriva fraților lor de sânge, când Mica Românie intră în război; dramă de nedescris, evocată de marele romancier Rebreanu în "Pădurea Spânzuraților".

Iată care era situația în 1914: un război european și o Mică Românie neutră, dar ale cărei simpatii nu încetau să meargă către Aliați. După doi ani de război fără rezultat și în fața apelului de dincolo de Carpați, regele Ferdinand și guvernul ezitau. Se prezenta o ocazie: sau să se alieze cu Puterile Centrale, a căror victorie asupra Rusiei ar fi permis să se obțină la est Basarabia, sau să ia partea Aliaților, alături de Rusia, ceea ce ar fi permis, în caz de izbândă, să se obțină Transilvania română.

În primăvara anului 1916 situația era gravă căci Germanii, voind să termine, se angajaseră în fromidabila bătălie de la Verdun și victoria părea că le surâdea la vest.

Iată această pagină de istorie: era în martie 1916, în cel mai greu moment al Verdunului, când situația s-a înrăutățit pentru noi și când în străinătate începuseră să se întrebe dacă nu cumva victoria surâdea Germaniei la vest. Regele Ferdinand, un Hohenzollern, convocă pe cei trei șefi politici. Era Carp, șeful părții filogermane din partidul conservator, Brătianu, șeful partidului liberal și Nicolae Filipescu, șeful celeilalte fracțiuni a partidului conservator. Germanii cuceriseră de curând Douaumont. Se pavoaza Berlinul.

Regele declară: "Țara noastră a rămas neutră până acum, dar ceasul este greu. Trebuie luată o hotărâre. Dacă eu sunt născut Hohenzollern, eu nu am în vedere decât interesul poporului meu, Ce mă sfătuiți?". Carp răspunde: "Să nu pierdem nici un minut, Sire. Armata germană este de neînving. Să fim primii a o recunoaște și, Rusia învinsă, noi vom avea ca recompensă Basarabia. Numai interesul României trebuie să ne călăuzească" Brătianu: "Trebuie să așteptăm, Sire. Să fim sinceri în ipocrizia noastră. Numai în ultimul moment va trebui să sărim în ajutorul învingătorului. Dacă Germania va fi învingătoare, Basarabia va fi a noastră; dar dacă vor birui Aliații, va fi a noastră o provincie mai bogată, Transilvania, pe care Ungaria va trebui să ne-o cedeze". În sfârșit, Nicolae Filipescu: "Sire, eu pot să spun numai că este mai bine să fii învins cu Franța decât învingător împotriva ei".

Acest ultim cuvânt din martie 1916 a fost repetat cu drag în tot Bucureștiul. El opri orice intervenție prematură din partea Germaniei și, câteva luni mai târziu, sub presiunea dezlănțuită de Filipescu, România intra în război alături de noi.

Iată, deci, România în război. Dar abia intrată, că Rusia și uită datoriile sale de aliată. Soldații ruși luptă din ce în ce tot mai puțin și în curând izbucnește revoluția. Armata română este înjunghiată pe la spate; jumătate din țară este ocupată de Germani; Bucureștiul este pierdut. Retragerea teribilă din acea iarnă din 1917 supune poporul român la suferințe de nedescris: frig, foame, epidemii, tifos. Rușii, atrași de bolșevism, devin periculoși prin voința de a impune revoluția. Timp de câteva luni Românii sunt duși la disperare.

Rusia semnează armistițiul și România trebuie să facă la fel. Misiunea franceză a Generalului Berthelot este obligată să abandoneze acest popor a cărui intrare în război în plin Verdun a împiedicat, poate, pe Germani să câștige războiul. Iată ce spune Generalul Weygand: "Franța nutrește multă grațitudine față de România, care a intrat în război într-un moment în care sfârșitul său era incert, și a permis armatei ruse să reziste câteva luni în plus. Ce s-ar fi întâmplat pe frontul oriental fără intervenția ei?".

Din fericire, războiul a fost câștigat la vest. Imperiul austro-ungar se prăbușește, naționalitățile oprimate - Sârbii, Croații, Cehii, Slovacia - se revoltă. Românii reintră în război la 9 noiembrie 1918. Ei intră în capitala lor în momentul în care trupele franceze ale armatei de răsărit trec Dunărea. Ce primire entuziastă pentru soldați!

La 11 noiembrie se încheie armistițiul general și are loc revoluția în Ungaria.

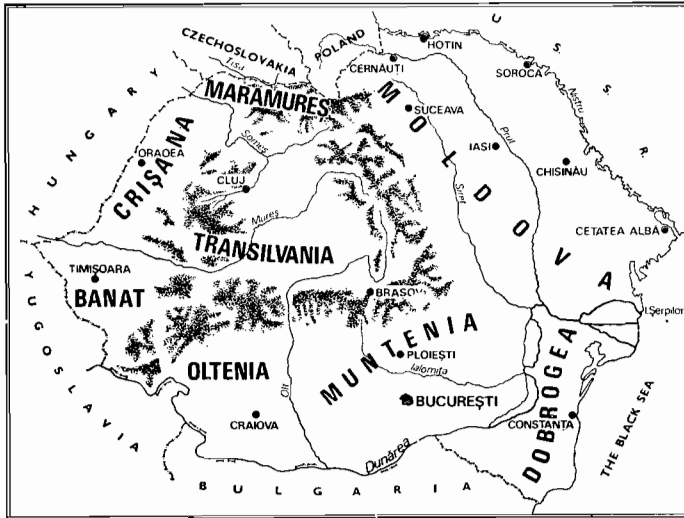
O mare adunare este convocată în Transilvania, la Alba Iulia, din 15 noiembrie pentru 1 decembrie. Este Marea Adunare Națională Română cu 1228 deputați. Ea exprimă voința de neclintit a întregului popor român din Transilvania, căci reprezintă toate clasele, toate profesiunile, toate confesiunile religioase, unite pentru realizarea unei aspirații seculare.

Dar Alba Iulia nu a fost numai întrunirea a 1228 de deputați. Erau acolo zeci de mii de țărani, mii de muncitori și intelectuali, mulți veniți pe jos după multe zile de mers; din

toate colțurile Transilvaniei și din Banat. Este o adunare populară de mai mult de 100.000 de persoane care se adună la Alba Iulia. Am văzut fotografii. Este o confirmare populară a hotărârii istorice a delegaților.

Proiectul de rezoluție a fost prezentat de Vasile Goldiș, care amintea luptele precedente, deciziile de pe "Câmpia Libertății" din 1848. "Împăratul ne-a înșelat...și ne-am dat seama că numai credința în noi, în poporul nostru român, poate să ne salveze. Jurăm credință națiunii române și civilizației umane". Rezoluția Adunării Naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918 cuprinde 9 puncte; ea decretează unirea Transilvaniei cu România și proclamă principiile democratice fundamentale ale unirii...

Unirea cu România a fost apoi ratificată prin decret-lege și Conferința de pace a

Frontierele Statului Național Unitar Român, recunoscute prin tratatele din 1919 - 1920

consacrat voința liber exprimată de poporul român și realizarea aspirațiilor sale seculare.

1 decembrie 1918 marchează o unire în sfârșit realizată, nu cu forța, ci cu entuziasmul. Bucovina, Transilvania se unesc cu Patria Mamă. Basarabia se unise deja în mod voit cu România (dar aceasta-i o altă istorie și tragedie căreia nu i s-a găsit încă rezolvarea).

Din păcate, istoria Transilvaniei nu e terminată. Hitler, pentru a pedepsi o Românie favorabilă Aliatilor, impune, după înfrângerea franco-engleză, prin dictatul de la Viena din 1940, întoarcerea centrului Transilvaniei la Ungaria. Rusia profită pentru a relua Basarabia română, jumătate din Bucovina și un mic colț din Moldova.

În 1944, armata română, care luptase împotriva Rușilor, va întoarce armele și va recuceri Transilvania. Cât despre Basarabia, ea nu este uitată, ci începe să se și vorbească despre ea.

*

Și acum se pune o problemă: Transilvania este românească? Este în conformitate cu dreptatea, cu dreptul popoarelor? Desigur, există o populație de limbă ungurească în plin centrul Transilvaniei: trei județe cu peste 90% Unguri, un milion de locuitori și Ungaria vecină emite pretenții.

Ce-i de făcut? Să fie redați Ungariei? Este imposibil; ca și cum s-ar spune, spre exemplu, că Auvergne, nefiind de limbă franceză, trebuie să revină unei puteri vecine Franței de care o separă mai mult de 300 km. Trei soluții sunt posibile: sau să se oblige aceste populații să părăsească țara, sau să fie constrânse să suporte rigorile legii învingătorului, sau să li se acorde dreptul la viața lor tradițională, la limba și cultura lor, și să fie respectate. Este ceea ce România face actualmente. Astăzi, la Cluj, la Tg. Mureș sunt, pentru populația ungurească din zonă, universități ungurești, teatre ungurești, jurnale

ungurești, cler ungar etc. Înseamnă recunoașterea elementului unguresc în Transilvania și aceasta pare cea mai bună soluție.

Cât despre revendicările ungurești, să nu uităm că Ungurii au venit în Europa Centrală numai în secolul X, și în arcul carpatic mult mai târziu. Nu erau Românii acolo cu mult mai înainte? Cine a luptat împotriva lui Traian în secolul II ? Ungurii sau Românii? Cine a apărat capitala dacă de atunci, Sarmizegetusa, Ungurii? Cine era Decebal care ducea lupta împotriva Romanilor, un ungar? Ungurii au rezistat Romanilor? Figurează ei pe baso-reliefulurile coloanei traiane de la Roma?

Legea primului ocupant nu este înțeleaptă? La Fontaine a pus această problemă de mult timp. Acest prim ocupant are dreptul să trăiască și să vorbească pe pământul său. De altfel, în Franța, problema transilvăneană a fost reglementată în favoarea României înainte de războiul din 1914.

Mareșalul Marmont, duce de Ragusa, scria în 1837, după un voiaj în Ungaria și Transilvania: "În Transilvania există un mare număr de popoare, dar numai trei sunt importante. Populația este evaluată la 2.000.000 suflete: 250.000 Unguri, 1.000.000 Valahi și 5-600.000 Germani. Valahii sunt vechii locuitori ai țării, descendenți din colonii romani așezați de Traian...Limba lor este plină de cuvinte latine care atestă această origine..."

A.de Geraudo afirmă în 1845, în "Transilvania și locuitorii săi: "Valahii sunt în Transilvania cei mai vechi locuitori ai pământului. Ei ocupau țara și întemeiaseră un principat când Ungurii au extins dominația asupra munților din vechea Dacie"

Elias Regnault scris, în 1855, în "Istoria politică și socială a Principatelor dunărene": "De ce Românii din Transilvania, din Bucovina sau din Basarabia vor fi separați de frații lor? Trebuie să fie reuniți într-un singur imperiu toți Românii de la Nistru la Tisa, din Galiția la Dunăre, cuprinzând prin urmare: Basarabia, Bucovina, Moldova, Valahia, Transilvania și Banatul. Toate aceste țări au păstrat unitatea de rasă, de limbă, de obiceiuri și de sentimente: ei toți aspiră la unitatea politică. Ei sunt 10 milioane de latini ce ar putea constitui o barieră de neînving în calea slavismului din nord".

Lucien Romier, în "Carrefour des empires morts", ne spune, în 1931, că orașul Cluj în centrul său este unguresc, dar, cum se merge spre periferie, se întâlnește un mediu românesc. La câțiva pași de la catedrală, "la muzeul etnografic, eu regăsesc tradițiile primitive mereu vii ale poporului din Carpați, ale poporului autohton din câmpiile și pădurile Transilvaniei, acest popor pe care invadatorii îl numeau cu dispreț "Valah".

Există încă multe alte mărturii ale lui Gambetta, Clémenceau, Albert Thomas și ale altora. La Lyon ne interesează cea a lui Edouard Herriot, care scria în 1925: "Nu este mișcător să vezi că după secole de asuprire, această țară dacă și romană a fost dată de curând urmașilor primilor coloni și luată celei mai injuste dintre dominațiile feudale? Noi, Francezii, care am suferit atât din cauza răpirii Alsaciei și Lorenei, atașați principiului naționalităților, nu trebuie să nu simțim mai bine decât alții bucuria poporului român? S-au unit frații separați, au realizat vechea patrie căreia ilustrul Mihai Viteazul îi dădea, la sfârșitul secolului al XVI-lea, un centru în capitala cu frumosul nume latin de Alba Iulia. Patrioți români de odinioară, patrioți de la 1784, condamnați de Maghiari la strivirea pe roată, patrioți de la 1848, trădați de Ruși (deja), patrioți din 1881, închiși de Austria - Francezii vă salută și se bucură cu fiii voștri că văd încă o dată idealul triumfând asupra brutalității".

*

Iată omagiul pe care am dorit să-l aduc acestei țări, României, care, de câteva ori, a vărsat sângele său pentru noi, care mereu a privit mai mult sau mai puțin spre apus și foarte rar și pentru puțin timp spre răsărit. Românii nu au uitat niciodată legăturile ce ne unesc.

Unii se pot întreba: ce interes avem noi să ne ocupăm de aceste țări îndepărtate?

Voi răspunde cu o frază a unui om la noi judecat cu ușurință, o frază a lui Napoleon al III-lea: "Dacă ne-am întreba ce interes are Franța în acele regiuni îndepărtate, scăldate de Dunăre, eu voi răspunde că interesul Franței este pretutindeni unde este de apărat o cauză justă și civilizatoare".

Prof. JEAN THIBAUDET

STATORNIC ÎN VATRA STRĂMOȘEASCĂ

Factor fundamental al etnognezei și unității poporului român, continuitatea sa milenară în străvechea vatră în care s-a plămădit a constituit obiectul de studiu al multor generații de istorici. Problema s-a aflat cu atât mai mult în atenție cu cât, în legătură cu aceasta, în scrierile unor istorici străini din secolul trecut, în speciale ale lui Robert Roesler, pornindu-se de la așa numita tăcere a izvoarelor literar narative cu privire la populația daco-romană și protoromânească pe teritoriul Daciei între secolele IV și X s-a emis teoria potrivit căreia, după retragerea aureliană, în Dacia s-ar fi creat un vid demografic.

Pe temeiul unor îndelungate și laborioase cercetări, istoriografia românească a demonstrat de multă vreme inconsistența acestei teorii care urmărea scopuri politice determinate. Se știe doar bine de către cine au fost preluate și așezate la mare cinste teoriile lui Roesler. Dacă izvoarele scrise pentru această epocă sunt puține - fapt ce se explică printr-un întreg complex de factori și împrejurări istorice - există în schimb nenumărate și incontestabile alte dovezi ale continuității poporului român în spațiul carpatodanubian, păstrate în arhiva imensă care este pământul. Tocmai având în vedere însemnătatea capitală a surselor arheologice pentru această perioadă din istoria patriei, cercetarea noastră de specialitate și-a concentrat de mai multe decenii atenția asupra acestui fertil domeniu de explorare, reușind să aducă noi și substanțiale contribuții la clarificarea problemei originii și constituirii poporului român.

În această lumină, apar cu atât mai surprinzătoare orice încercări de a relua, într-o formă sau alta, vechea teorie imigraționistă roesleriană. Pornindu-se de la aceeași temă a părăsirii Daciei romane de către locuitorii săi, se susține, de către diferiți epigoni ai acestuia că Transilvania ar fi fost la venirea ungarilor un pământ al nimănui, populat când de câteva grupuri ale avarilor, , când de o populație rară slavo-bulgară, că Românii ar fi apărut în Transilvania în secolele XII-XIII când s-au așezat în

regiuni înalte în munți, iar abia în secolele XIV-XVII s-ar fi răspândit în toate regiunile Transilvaniei.

Spre a pune în lumină caracterul cu totul eronat al acestor teorii, lipsite de orice suport științific, ne vom referi, în cele ce urmează, la câteva rezultate mai vechi și mai noi ale cercetărilor arheologice.

Aceste cercetări demonstrează prezența neîntreruptă a populației daco-romane în perioada ce a urmat retragerii aureliene, peste tot - pe teritoriul vechii Daciei - atât în vechile orașe romane, cât și în mediul rural. Sinteza etnică daco-romană din vremea provinciei traiane se desăvârșește în această perioadă și ea se reflectă destul de fidel pe planul culturii materiale, care apare unitară și de o factură aparte, net deosebită de cea a primilor migratori.

În fostele orașe romane, bunăoară, și în imediata lor apropiere, populația daco-romană își continuă existența în secolele IV-V, practicând meșteșuguri, activități comerciale etc. La Sarmizegetusa, în vechea metropolă a provinciei, ea a baricadat intrările amfiteatrului construit în timpul stăpânirii romane, transformându-l într-o adevărată fortăreață, spre a-i servi de refugiu în vremuri de primejdie. Tot acolo, aceeași populație a despărțit, prin pereți rudimentari de piatră legată cu lut, edificiile publice romane în încăperi mai mici de locuit. La Apulum (Alba Iulia), Parolissum (Moigrad, jud. Sălaj), Cluj-Napoca, Potaissa (Turda), Tibiscum (Jupa, lângă Caransebeș) există, de asemenea, numeroase vestigii romane târzii (locuințe, morminte, ceramică, opaițe de lut ars, monede de bronz etc.) din aceeași perioadă, atestând continuitatea vieții Daco-Romanilor în aceste așezări. Ca de altfel și în orașele din Dacia sudică (Romula-Reșca, Drobeta Turnu-Severin, Dierna-Orșova), mai apropiate de lumea romano-bizantină, în care pulsul vieții de altădată continuă mai puternic. Recucerirea și înglobarea în imperiu, de către Constantin cel Mare și apoi Justinian, a unei largi zone de la nordul Dunării (din Banat până la Galați) repre-

zintă nu numai o reinstaurare a vechilor rânduieli social-economice, politice și culturale de tip romano-bizantin în aceste părți, ci și o alimentare etnică masivă a romanității nord-dunărene.

Sub loviturile popoarelor migratoare se înregistrează însă o decadență generală a orașelor, centrul de greutate al vieții economice deplasându-se spre mediul rural, mai bogat în mijloace de trai. Așa se explică faptul că din secolele V - VI până în secolele IX - X, mai ales în zonele intracarpatiche, nu există aproape deloc date documentare despre existența orașelor de odinioară, care, abandonate, cad în ruină, vechile lor nume fiind date uitării.

În schimb, populația romanică este prezentă pretutindeni în mediul rural. Cercetările din ultima vreme arată continuitatea pe același loc a multor așezări sătești din epoca romană. Asemenea exemple avem în Archiud, Obreja, Sebeș, Sic, Mugeni, Iernut, Porumbeni Mici (în Transilvania), Cioroiul Nou, Verbița etc. (în Oltenia) și în multe alte locuri. Frecvente sunt și așezările autohtone întemeiate la sfârșitul secolului III și în secolele IV - VI, pe locuri nepopulate mai înainte, cum e cazul la Cluj - Mănăstur, Noșlac, Țaga, Soporul de Câmpie, Bratei etc. (în Transilvania) ori în multe alte părți din Oltenia și Banat.

De asemenea, în interiorul și în jurul multor castre romane, al căror rol militar-defensiv încetase odată cu desființarea provinciei, există urme de locuire autohtonă până în secolul IV și mai târziu, cum s-a constatat la Comalău, Vețel, Sărățeni, Gherla, Hoghiz, Borșneiu etc. (în Transilvania) și în foarte multe părți din Oltenia ori în Banatul de răsărit.

În toate aceste așezări se află vestigiile ale culturii materiale autohtone, ale principalelor îndeletniciri tradiționale - agricultura, creșterea vitelor, mineritul, meșteșugurile etc. Ele atestă cu deosebită putere permanența, în întreaga perioadă a emigrațiilor, a unei populații sedentare, stabile, continuând formele tradiționale de viață din secolele anterioare, incompatibile cu viața nomadă, caracteristică popoarelor migratoare. De altfel, tocmai permanența populației daco - romane a asigurat păstrarea vechilor nume ale principalelor cursuri de apă din epoca daco - romană - Dunăre (Donaris), Mureș (Maris), Someș (Samus), Olt (Aluta), Criș (Crisia), Timiș (Tibiscus) etc.

Daco - Romanii sunt atestați și prin complexe rituale, funerare sau prin sisteme de înmormântare care le sunt proprii, atât în vechile orașe unde predomină înhumația, cât și în lumea

de la țară, care practică cu predilecție incinerarea morților. Cimitirele, grupurile de morminte sau mormintele răzlețe descoperite la Apullum, Napoca, Potaissa, Porolissum, Romula, Sucidava, Drobeta, precum și la Soporul de Câmpie, Bratei, Lechința de Mureș, Iernut etc., stau mărturie elocventă în această privință.

Deosebit de semnificative sunt, de asemenea, datele care arată circulația monedelor romane de la sfârșitul secolului III și până la mijlocul secolului V, nu numai în anumite zone, unde locuiau Goții ori Sarmatii -Iazigi, ci pe tot teritoriul daco - roman, de la Dunăre până în nordul Transilvaniei și de la Tisa la Carpați. Este vorba de circa de 300 localități cu descoperiri de monede izolate sau tezaure, totalizând câteva zeci de mii de piese, aproape toate din bronz. Acestea reprezintă un argument decisiv că populația romanică ocupa, în permanență, întreg teritoriul respectiv - de altfel era singura pentru care monedele de bronz aveau valoare, știut fiind că pe migratori îi atrăgeau cu deosebire aurul și argintul.

Aceeași concluzie se desprinde și din constatarea că monedele se găsesc de obicei pe locul fostelor castre romane sau în apropierea lor, în incinta vechilor orașe, în așezări sau cimitire ce se continuă din vremea romană ori chiar în noile așezări autohtone înființate la sfârșitul secolului III și în secolul IV, ele lipsind în general din complexele arheologice aparținătoare Goților, Gepizilor etc.

Acestor dovezi arheologice li se adaugă vestigiile creștine din secolele IV - VI (opaițe de metal sau de ceramică, pietre de inel cu scene tipice, vechi monumente romane păgâne creștinate în secolul IV, locașuri de cult cu obiecte aparținătoare, uneori cu inscripții în limba latină, cripte funerare etc.), aflate în Oltenia, Muntenia, sudul Moldovei, Transilvania și Banat, care se leagă și ele organic de populația romanică.

În regiunile dacice neocupate de Romani au continuat să trăiască Dacii liberi (Crișana, Maramureș, Moldova, Bucovina). În a doua jumătate a secolului al III-lea și la începutul secolului al IV-lea, unele comunități de Daci liberi din vest și est pătrund și se așază în spațiul fostei provincii romane. Dar majoritatea Dacilor liberi rămân statornic în vechile lor ținuturi, unde sunt atestați arheologic până spre începutul secolului V, conviețuind în parte cu neamurile sarmatice și germanice. Asupra lor, precum arată documentația arheologică, se exercitase o puternică și neîntreruptă influență culturală romană, venită deopotrivă din Moesia

Ulpia Traiană Sarmizegetusa

și Dacia. În Muntenia și sudul Moldovei se poate vorbi chiar de o antrenare hotărâtă a populației autohtone pe făgașul romanizării. După desființarea provinciei Dacia, când nu mai existau granițe bine păzite de numeroase trupe romane, și nici bariere vamale, aceste legături s-au intensificat, ceea ce a contribuit la romanizarea regiunilor respective. Tocmai astfel se poate explica dispariția, prin secolele IV - V, a Dacilor liberi din câmpul documentării arheologico - istorice.

În ceea ce privește popoarele migratoare, care s-au succedat pe acest teritoriu în veacurile III - XI (Sarmați, Goți, Huni, Gepizi, Avari, Slavi etc.), documentele arată că, contrar unor afirmații ce au exagerat caracterul distructiv al stăpânirii lor, acestea n-au nimicit populația autohtonă, fiind interesate să o cruțe pentru a putea beneficia de roadele muncii ei. Un cronicar sirian nota că Avarii și Slavii spuneau locuitorilor din țările supuse «semănați și secerăți, noi o să vă luăm numai o parte din produse». O serie de izvoare istorice subliniază că locuitorii Imperiului roman preferau chiar stăpânirii acestuia, care le impunea dări excesive, viețuirea în mijlocul barbarilor. «Într-un glas se roagă țărani romani să-i lase a trăi cu barbarii...și apoi să ne mirăm că nu pot fi învinși Goții, când sătenii sunt mai bucurăși să fie cu ei, decât cu noi» - scria scriitorul antic Salvianus.

Aceeași realitate o consemna și scriitorul Ioanes Lydus, care, referindu-se la vremea lui Justinian, scria că locuitorii provinciilor romane preferau «o năvălire a barbarilor, unei staționări în mijlocul lor a armatei imperiale».

În același timp este de remarcat că niciunul dintre popoarele migratoare - reprezentând de regulă pături subțiri de populație - nu a ocupat întreg teritoriul daco - roman, iar de o continuitate a stăpânirii efective a noilor veniți - al căror centru politic se afla cel mai adesea în afara spațiului dacic - nici nu poate fi vorba. În acest context apar ca lipsite de orice temei opiniile potrivit cărora autohtonii ar fi fost asimilați de migratori. În realitate, a avut loc asimilarea unor comunități ale neamurilor imigrate de către populația autohtonă daco - romană, superioară atât sub raport demografic, cât și al culturii materiale. Prin revărsarea Slavilor în Peninsula Balcanică, începând cu anul 602, romanitatea carpato - dunăreană, s-a putut consolida mai ușor, fiind alimentată mereu cu numeroase elemente de aceeași etnie, dislocate de Slavi de la sudul fluviului.

În urma asimilării Slavilor, poporul român apare pe deplin constituit și este menționat ca atare în documente istorice sub numele de Vlahi (secolul X). Cronica maghiară a lui Anonymus și cronica rusă zisă a lui Nestor arată că atunci când Ungurii au descălecat în actuala lor patrie și au început (secolul X) cucerirea Transilvaniei, ei au avut de luptat aici cu Românii, organizați în voievodate, conduse de Menumorut (în Crișana), de Glad (în părțile Mureșului inferior) și Gelu (în valea Someșului). Aceste izvoare își află o grăitoare confirmare în descoperirile arheologice recente de la Dăbâca și Cluj - Mănăstur, ori în alte locuri care arată că Gelu - ca și Menumorut la Biharea, lângă Oradea - avea aici cetăți de pământ bine întărite, de unde a opus crotopirii o rezistență eroică.

Concluzia principală care se desprinde este că istoria primului mileniu e.n. în spațiul carpato - dunărean nu se poate concepe ca o succesiune a popoarelor în migrație, ci în principal ca etapa constituirii poporului român, care, în pofida tuturor vicisitudinilor, și-a păstrat ființa sa etnică, a rămas neclintit și a viețuit neîntrerupt în vatra sa strămoșească.

Prof. D. PROTASE

ECOUL EUROPEAN AL MEMORANDUMULUI

Sfârșitul secolului al XIX-lea, secol al atâtor revoluții burghezodemocratice, al mișcărilor europene de eliberare și unificare națională, dar și secol al eforturilor de salvare a spiritului «Sfintei Alianțe», reprezintă pentru monarhia austro-ungară o etapă istorică ce amplifică la maxim criza ei politică, juridică și - dacă ne putem exprima astfel - criza ei morală. Judicios nota cineva că diriguitorii acestui mozaic de popoare alogene supun fără voia lor unui examen în fața conștiinței publice europene conglomeratul de contradicții care, sub crusta aparentă a ordinii și echilibrului, cariază structura imperiului.

Este examenul la care îi constrânge procesul Memorandumului, dezbătut în luna mai 1894.

Nu ne propunem să-i redeschidem dosarul. Piesele pe care le cuprinde, ca și o întregă istorie care le precede, sunt unanim cunoscute. Ne propunem doar încercarea de a înregistra, fie și numai parțial, ecoul acestui moment crucial în istoria Ardealului, moment catalizator al idealului național pe care-l cristalizează în conștiința tuturor Românilor, reabilitând și revitalizând tradițiile lor de luptă, devenind un dinamic simbol militant și transpunând pe plan european problema legitimității cauzei în numele căreia acuzații de la Cluj condamnă o alcătuire politică anacronică.

Ne este cu neputință să inventariem reacțiile Europei, să circumscriem cu exactitate aria continentală a ecoului celor petrecute atunci în imperiu, - răsunător epifenomen al brutalelor măsuri de «profilaxie» aplicate unuia dintre cei mai virulenți fermenți ai dezagregării amalgamului cezaro-crăiesc - abandonarea pasivității politice de către Românii ardeleni. Ne vom mulțumi să frunzărim doar filele unei posibile cronici ale acelu ecou.

...Când în mai 1892 se prezintă la Viena impunătoarea deputațiune a celor peste 300 de Români ardeleni - cărora li se

alătură colonia și studenții români din capitala austriacă, ca și reprezentanții celor din Budapesta -, un grup de deputați austrieci o conduce la sala de festivități a vechii primării, pentru o întrunire solemnă interzisă de autorități. Strădaniile acestor parlamentari fac posibilă ținerea întrunirii în sala «Elterlein». O numeroasă asistență -compusă din Austrieci, Sași din Ardeal, Croați, Sârbi, Cehi, Slovaci, Italieni -, aclamă călduros pe oratori și pe memorandiști. Apoi, în «Prater», rostesc cuvântări de salut fruntași ai Sașilor ardeleni, Croaților, Slovacilor, Sârbilor. Conducerea tineretului ceh își exprimă telegrafic solidaritatea.

Odiseea Memorandumului și consecințele actului protestatar sunt cunoscute. Se dezlănțuie o multiformă campanie de persecuții și încredințări. Zarva furioasă a oficialităților și presei reacționare nu mai păstrează nimic din proverbiala suplețe, de atâtea ori campioană a unor insidioase tranzacții de culise.

Iar zarva își are ecoul ei, altul însă decât cel scontat la Viena și, mai cu seamă, la Budapesta.

Presa apuseană ia atitudine clară și fermă. Oprobiul ei lovește fără echivoc oprimarea și persecutarea Românilor. La Réforme, L'Independence Belge, Le Nord, Journal des Débats, La République Française, Corriere della Sera, Il Diritto, Times, Allgemeine Zeitung, Kreuz Zeitung, Neue Preussische Zeitung - sunt câteva din ziarele care se angajează în campania de mobilizare a opiniei publice europene, în apărarea cauzei Românilor ardeleni. Publiciști de prestigiu - Emile Flourens, Al. Ribot, foști miniștri de externe, ca și Jules Simon, fost prim-ministru - se află în postura de apărători ai Memorandumului, în coloanele ziarelor sau rostind cuvântări de protest.

Unda ecoului stârnit de afirmarea viguroasă a justelor revendicări românești se face simțită până în insulele britanice. Pall-

Mall Gazette, Daily Chronicle își spun cuvântul. La Oxford, sub președinția profesorului universitar W. R. Morphill, se ține un mare miting de solidaritate cu Românii. Participă personalități de seamă ale lumii universitare britanice. O caldă moțiune este expediată lui Ioan Rațiu. Până și W. E. Gladstone, de patru ori prim-ministru al Imperiului britanic, într-un interviu acordat ziarului budapestan Alkotmány ia atitudine alături de Români.

Profesoara Jeanne Del'Homme, o franțuzoaică inimoasă, colindă Anglia luând cuvântul la numeroase adunări publice, îmbrăcată în costum de sălișteancă. Sir Donald Mackenzie Wallace, director la Times, călătorește la Sibiu, pentru a se informa personal. Lordul Fitzmaurice publicase încă din 1890 un ciclu de articole care denunțau stările intolerabile din Ardeal.

În parlamentul italian, Menotti Gribaldi - fiul eroului național al Italiei - protestează împotriva asuprii «în modul cel mai barbar a trei milioane de frați ai Italianilor».

Societatea felibrilor provensali organizează la Montpellier un adevărat festival românesc. Mistral citește poemul «A la Roumanie». Poetul Charles Gros celebrează în versuri latinitatea Românilor.

...Tineretul feminin din Slovacia stabilește strânse contacte cu «Liga fetelor

române» din Ardeal. Se schimbă scrisori, mesaje, versuri, daruri simbolice.

...Studentii francezi din Geneva...se declară solidari cu Românii oprimați. Aceeași solidaritate o exprimă studenții sârbi din Graz. Tinerimea studioasă bulgară condamnă faptele fără de lege și...trimite înflăcăratele ei simpatii și încurajări..., într-o adeziune publicată la Sofia. Studențimea italiană din Roma, din Pavia, își manifestă în scris indignarea.

...Un număr de 227 deputați italieni expediază o «moțiune de simpatie și încurajare». Un grup de membri ai senatului procedează la fel. Profesori universitari, ca venerabilul Cesare Cantù, dascăl al lui Bălcescu, își aștern pe hârtie protestul. Aveți curaj și încredere... transmit facultățile din Lyon.

Întemnițarea memorandiștilor în iulie 1894, la Seghedin și Vác, sporește intensitatea protestului pe scară europeană. Ziarelor amintite mai sus li se alătură în număr impresionant - La Gazette de France, Le Figaro, Le Siècle, La Libre Parole, L'Europe, La Justice, L'Intransigent, Il Parlamento, Gazzetta di Torino, Gazzetta Piemontese, Sera, La Sveglia, Il Faro, Romagnolo, L'Etoile-Belge, Le Précurseur, Daily News, Standard. Întreaga presă slovacă, cehă, croată, sârbă, se consideră mobilizată, în toți acei ani, alături de

Memorandiștii

Români. Unii dintre redactorii lor sunt în-temnițați, fiind apărați de avocați români.

Presa din Rusia manifestă o atitudine «din ce în ce mai plină de bunăvoință pentru cauza Românilor ardeleni».

Cele două capitale ale imperiului depun eforturi susținute pentru a contracara ridicarea Europei împotriva lor, cum se pronunță contele Apponyi. Sunt oferite substanțiale subsidii unor ziare pariziene în speranța unei campanii de deviere a atenției și de dezinformare a opiniei publice franceze. Riposta gazetarilor francezi nu întârzie. Portretele lui I. Rațiu și Vasile Lucaciu sunt expuse, la vedere, în incinta redacțiilor. L'Éclair publică o elogioasă biografie a doctorului Rațiu. Rechizitoriul, pe care acesta îl rostește în fața acuzatorilor săi, este publicat în întregime de ziare cu largă răspândire, ca Journal des Débats. Extrase apar în întreaga presă, al cărei ton este acela al unei necondiționate adeviziuni emoționale, iar etichetările necruțătoare.

«...Acest proces este într-adevăr o rușine pentru libera națiune maghiară. Dr. Rațiu și prietenii săi pot să fie condamnați, opinia publică europeană i-a achitat dinainte», scria Georges Clémenceau, în La Justice, adăugând Românii au de partea lor dreptatea.»

Ziare din Viena, Praga, Brno, Turci Sv. Martin, Roma, Torino, Milano etc. trimit corespondenți speciali la Cluj.

Giosue Carducci transmite «Românilor de peste Carpați, un salut din apropierea Columnei lui Traian, pentru credința în viața nemuritoare a gintei noastre» compte de Lisle, Francois Copée, Sully Prudhomme înfierează actul represiv. Ernest Leroux declară «...Franța, ca și Cato, este cu cei oprimați». Leon de Rosny aver-

tizează «Persecuții de ieri persecută astăzi. Ei nu se gândesc la ziua de mâine».

«Cu toată simpatia mea pentru o nobilă cauză» scrie Emile Zola. Ziaristul englez Fitz Gerald, după o călătorie la Sibiu și București, compară situația din Ardeal cu cea din frământata Irlandă.

Mitinguri de protest au loc la Paris, Praga, Viena, cu participarea activă a numeroși fruntași ai vieții politice, presei, instituțiilor de cultură etc. Elogiul adevărului rostit în toate limbile cimentează spiritul unai largi și mature solidarități internaționale cu luptătorii de la Cluj.

...Benedek János, ziarist și poet maghiar, care a ispășit în temniță un păcat al condeiului său - închină versuri idealurilor osândite la Cluj.

Né oprim aci, cu toate că ecoul european al procesului Memorandului răzbate din numeroase alte pagini ale acestei cronici posibile, anexându-și întreaga receptivitate a conștiințelor înaintate de pe atâtea meridiane, ecou care reflectă nu vreun val de umanitarism capricios ori improvizat, ci stă mărturie a unei reale, unificatoare consonanțe de gândire și ideal angajat.

Momentul Memorandului opune ideofobiei și teroarei reacțiunii austro-ungare o atitudine intransigentă și reprezintă o etapă importantă în ascensiunea ideii către forma ei culminantă - forța materială, ca expresie a adeviziunii depline a maselor largi ale națiunii.

În numele acestei adeviziuni, memorandiștii adresează istoriei o vehementă interpelare. Reacția Europei constituie unul din răspunsurile istoriei la această interpelare.

ADRIAN HAMZEA

CU OCAZIA SFINTELOR SĂRBĂTORI DE CRĂCIUN ȘI ANUL NOU 1982, ADRESĂM COLABORĂTORILOR ȘI CITITORILOR PUBLICAȚIEI "EUROPA ȘI NEAMUL ROMÂNESC" ALESE URĂRI DE SĂNĂTATE ȘI SUCCES ÎN REALIZAREA IDEALURILOR NOASTRE ROMÂNEȘTI.

LA MULȚIANI!

AL III-LEA SIMPOZION INTERNAȚIONAL DE TRACOLOGIE

În perioada 16 - 19 noiembrie 1981, a avut loc al III-lea Simpozion Internațional de Tracologie, organizat de Fundația Europeană Drăgan în sala sediului său din Palma de Mallorca, cu adeziunea multor academii, universități și instituții culturale din Bulgaria, Germania, Grecia, Italia, Jugoslavia, Portugalia, România, Spania.

Comunicările, făcute de personalități calificate în acest domeniu, s-au dovedit a fi de mare interes. Ele au tratat probleme de istoria, limba, muzica și religia Tracilor în largul arc geografic ce merge din Dacia până în Peninsula Iberică.

Iată câteva titluri: "Tracii în Peninsula Iberică", "Illirii în Peninsula Iberică", "Un eseu critic asupra emigrării și mișcărilor Celților în țările balcanice printre Traci și Illiri", "Arta traco-iberică, paralele și divergențe", "Umaniștii și iluminisții români și Traco-Dacii", "Vocația europeană a muzicii Tracilor", "Emigrația tracă în Macedonia", "Popoare și civilizații în spațiul carpato-ponto-dunărean în epoca metalelor". "Elemente daco-romane în cultura populară română", "Vechile limbi balcanice și repercursiunile lor moderne".

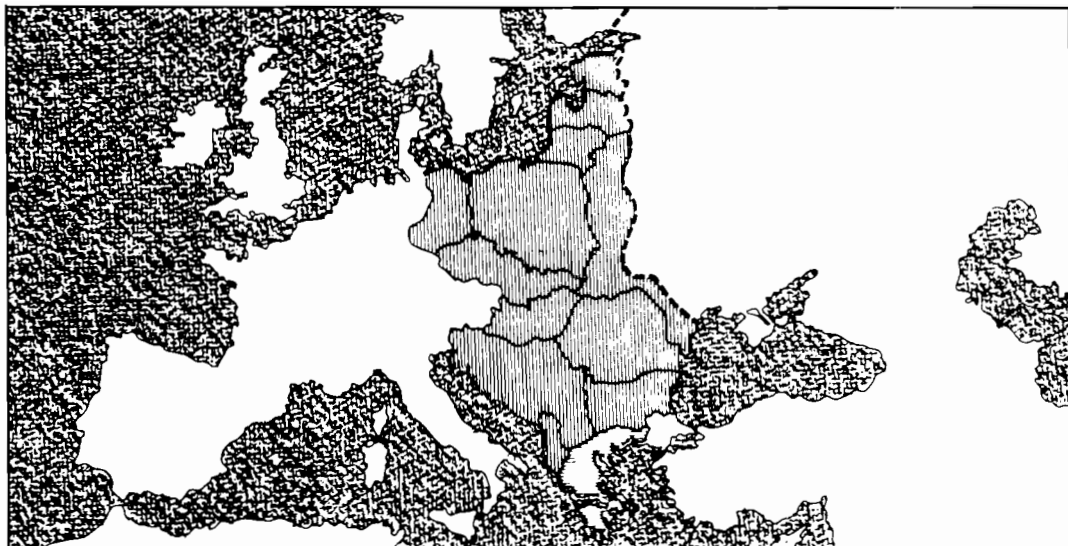
Comunicările s-au încadrat în tema centrală a simpozionului "Antice popoare europene. Emigrații, inter relații", subiect cu multiple rezonanțe în preocupările europene de astăzi.

De altfel, în semnificativa comunicare "Tracii, numitor comun al culturii europene", Prof. Iosif Constantin Drăgan a subliniat foarte bine că "lunga serie de emigrații a contribuit la formarea unui vast spațiu al culturii europene, unitar din toate punctele de vedere". "Axul spațiului trac a fost Dunărea, marele fluviu al Europei; acolo unde se termină cursul său se termină și Europa și se situează la frontiera între două lumi, două mentalități, europeană și asiatică. De altfel, la nordul deltei Dunării și către est expansiunea tracă nu merge dincolo de fluviile Nistru și Bug".

În cadrul preocupărilor actuale de unificare a Europei, studiile de tracologie făcute în acest sens se dovedesc a fi foarte actuale.

Imagine din timpul lucrărilor. Vorbește Prof Iosif Constantin Drăgan

Moscova, 9 Octombrie 1944

"Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: "Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și "fifty-fifty" cu voi în Jugoslavia?" În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%.

Winston Churchill

"Cel de al doilea război mondial"

- Memorii -

CUPRINSUL

<i>Europaeus, A fi sau a nu fi cu...Occidentul</i>	1
<i>Europaeus, Golan-ul primejdios</i>	2
<i>Jean Thibaudet, Transilvania românească. Mărturia unui francez</i>	4
<i>D. Protase, Statornic în vatra strămoșească</i>	9
<i>Adrian Hamzea, Ecoul european al Memorandumului</i>	12
<i>Redacția, Al III-lea Simpozin Internațional de Tracologie</i>	15